

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชนโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง รวมทั้งเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชนที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและชุมชนตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีพในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ครูศูนย์การเรียนชุมชน ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน รวม 12 คน บุคลากรจากคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 18 คน คณะกรรมการหมู่บ้านฝ่ายการศึกษา จำนวน 9 คน รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตพื้นที่ซึ่งสุ่มโดยวิธี Cluster Random Sampling และวิธีจับฉลากได้ 3 หมู่บ้าน จำนวน 109 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ทั้งหมด 148 คน กลุ่มที่ 2 เป็นบุคลากรระดับหัวหน้าขององค์กรในท้องถิ่น ประกอบด้วย บุคลากรจากศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 4 คน คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำโจ้ 5 คน และคณะกรรมการ หมู่บ้านฝ่ายการศึกษาอีก 3 คน รวม 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชน และแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 เพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชนโดยผ่านองค์กรท้องถิ่นที่ได้พัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และบรรยายพรรณนาในส่วนที่ได้จากคำถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชนตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

1. ปัญหาการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชนในปัจจุบัน โดยแยกประเด็นปัญหาใน 2 ด้านคือ ด้านการจัดหลักสูตรและด้านการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการศูนย์การเรียนชุมชนดังนี้

1.1 ลักษณะของหลักสูตร พบว่า การสำรวจความต้องการก่อนการเปิดหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับปานกลาง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น สาขาวิชาเกษตรกรรมและสาขาวิชาคหกรรม มีความเหมาะสมระดับปานกลาง หลักสูตรสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและนำไปประกอบอาชีพ มีความเหมาะสมระดับปานกลาง ยกเว้นสาขาเกษตรกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในระดับมาก ส่วนสาขาวิชาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมมีความเหมาะสมระดับน้อย สำหรับเอกสารการค้นคว้าประกอบการเรียนการสอน เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับฝึก พบว่า ในสาขาวิชาเกษตรกรรมและคหกรรม มีความเหมาะสมระดับปานกลาง สาขาวิชาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมมีความเหมาะสมระดับน้อย วิทยากรที่เป็นครูศูนย์การเรียนชุมชนและผู้เชี่ยวชาญจากแหล่งวิทยากรมีความเหมาะสมระดับปานกลาง แต่วิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเหมาะสมในระดับน้อย การจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนโดยมีวิทยากรเป็นผู้สอน ศึกษาด้วยตนเอง โดยมีวิทยากรเป็นผู้แนะนำ และการฝึกงานในสถานประกอบการมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ในเรื่องแนวการดำเนินงานตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พบว่า การประชาสัมพันธ์ โดยเผยแพร่ทางหอกระจายข่าวและทางสถานีวิทยุโทรทัศน์มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง วิธีใช้ แผ่นพับ แผ่นปลิว คัดป้ายประกาศตามสถานที่ต่าง ๆ และเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความเหมาะสมระดับน้อย ระยะเวลาในการเปิดรับสมัครทั้ง 1-30 วัน และ 1-15 วัน มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง การกำหนดช่วงเวลาเรียนโดยกำหนดตามความต้องการของผู้เรียนและตามการกำหนดของศูนย์การเรียนชุมชนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง สถานที่ตั้งของศูนย์การเรียนชุมชนโดยจัดตั้งในโรงเรียนในหมู่บ้าน จัดสร้างอาคารอย่างถาวร และจัดตั้งในวัด มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง บุคลากรที่ให้คำปรึกษา แนะนำอาชีพที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชีพ และครูศูนย์การเรียนชุมชนมีความเหมาะสม ระดับปานกลาง

1.2 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการศูนย์การเรียนชุมชนเรื่อง การจัดองค์กร พบว่า การคัดเลือกคณะกรรมการอำนวยการศูนย์การเรียนชุมชนโดย อบต. และคัดเลือกโดย ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอมีความเหมาะสมระดับปานกลางทั้ง 2 วิธี บุคคลที่เป็นคณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. ปลัด อบต. แพทย์ประจำตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการการศึกษาออกโรงเรียน หัวหน้าศูนย์บริการ การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ครูศูนย์การเรียนชุมชนและครูอาสาสมัครมีความเหมาะสมระดับปานกลาง ยกเว้นเจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน ตัวแทนประชาชน และศึกษาธิการอำเภอมีความเหมาะสมระดับน้อย

สำหรับปัญหาเรื่องการจัดทำโครงการและแผนการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เครื่องมือ เครื่องใช้ในการติดตามผล ตลอดจนวิธีการติดตามผลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2. ความต้องการในการจัดการศึกษาอาชีพในศูนย์การเรียนชุมชน โดยแยกประเด็นเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรและด้านการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการ ดังนี้

2.1 ความต้องการในด้านการจัดหลักสูตรเรื่อง ลักษณะของหลักสูตร พบว่า ก่อนการเปิดหลักสูตรต้องสำรวจความต้องการของชุมชน หลักสูตรที่ความต้องการมากที่สุดคือ หลักสูตรสาขาวิชาเกษตรกรรม โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและนำไปประกอบอาชีพได้ รวมทั้งต้องการให้มีเอกสารค้นคว้า เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์สำหรับฝึก และต้องการผู้เชี่ยวชาญจากแหล่งวิทยากรเป็นวิทยากร ตลอดจนการเรียนการสอนต้องการจัดในห้องเรียนโดยมีวิทยากรเป็นผู้สอนและจัดฝึกในสถานประกอบการ

สำหรับความต้องการเรื่อง แนวการดำเนินงานตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พบว่า ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์โดยหอกระจายข่าว ระยะเวลาในการรับสมัครควรเป็น 1-30 วัน การกำหนดช่วงเวลาเรียนขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียน สถานที่ตั้งของศูนย์การเรียนชุมชนควรจัดตั้งที่โรงเรียนในหมู่บ้าน และบุคคลที่จะให้คำปรึกษา แนะนำอาชีพ ต้องการให้เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชีพ

2.2 ความต้องการด้านวิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการศูนย์การเรียนชุมชน เรื่อง การจัดองค์กร พบว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอควรเป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการและบุคคลที่เป็นคณะกรรมการควรประกอบไปด้วย สมาชิกสภา อบต. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ กำนัน คณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้าน ปลัด อบต. และครูศูนย์การเรียน ชุมชน สำหรับบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่มาจากฝ่ายต่าง ๆ ต้องการให้มีบทบาทแยกตามองค์กร

2.3 ความต้องการเรื่อง การจัดทำโครงการและแผนการปฏิบัติงาน พบว่า ต้องมีการประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการ มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ จัดทำขั้นตอนการเสนอขออนุมัติโครงการ โดยผ่านความเห็นชอบของ อบต. และการดำเนินงานยึดถือตามโครงการและแผนการปฏิบัติงาน

2.4 ความต้องการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบต่อการงานที่ได้รับมอบหมาย มีความสามารถในการทำงาน มีการเสียสละและอุทิศตนการทำงานในศูนย์การเรียนชุมชน

2.5 ความต้องการเรื่องการติดตามผลและวิธีการติดตามผล พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผลควรเป็นแบบสอบถาม การสรุปรายงาน และแบบสัมภาษณ์ วิธีการติดตามผลควรเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ติดตามและผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งตรวจเยี่ยม สำหรับระยะเวลาในการติดตามผลมีความต้องการให้ติดตามทุก 6 เดือน ติดตามเมื่อสิ้นสุดโครงการและติดตามทุกปีงบประมาณ

ตอนที่ 2 การตรวจสอบเพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยประมวลปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะ รวมทั้งจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพ แล้วนำไปตรวจสอบกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปลัด อบต. และกรรมการหมู่บ้านฝ่ายการศึกษา ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ควรเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อให้ตรงกับความต้องการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติมากกว่า ทฤษฎี ให้สัดส่วน เป็น 80 : 20 หรือ 90 : 10 ขึ้นอยู่กับสาขาวิชา ผู้สอนควรมีความรู้ ความชำนาญในสาขาวิชานั้น ๆ จัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อ วัสดุและการลงทุนเพิ่มเติม จัดหาสื่อต่าง ๆ ให้พร้อมและพอเพียง รวมทั้งมีคุณภาพและทันสมัยซึ่ง อบต. ยินดีให้การสนับสนุนและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม สำหรับการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้โดยทางหอกระจายข่าวในช่วงเวลา 06.00-07.00 น. และ 18.00 น. เป็นต้นไป สถานที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรอยู่ในบริเวณเดียวกันกับ อบต. เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงาน และในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีครูและผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพ เพื่อให้คำปรึกษาแนะแนวอาชีพอยู่ประจำ

2. วิธีดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในหลักการ ควรให้ อบต. เป็นผู้ดำเนินการหลัก ส่วนหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน คณะกรรมการดำเนินการควรจะมาจกทุกหมู่บ้าน และควรเป็นประธานกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชนสตรี หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่มีการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน สำหรับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดทำโครงการและแผนการปฏิบัติงาน เห็นด้วยว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้

3. การติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากการติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการแล้ว ควรมีการติดตามผู้เรียนหลังจากที่จบหลักสูตรด้วย วิธีการอาจกระทำโดย การสอบถามหรือสังเกตทั่ว ๆ ไป และติดตามเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

จากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และศึกษาเอกสารการจัดการศึกษาอาชีพ ตามแนวการดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้วิจัยได้ประมวลเป็นข้อมูลโดยเน้นการมีส่วนร่วม ของชุมชนแล้วร่างรูปแบบของการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง หลังจากนั้นได้นำร่างรูปแบบไปตรวจสอบและขอความคิดเห็น จากบุคลากรของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้านฝ่ายการศึกษา แล้วนำข้อคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการศึกษา วิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ตำบลน้ำโจ้ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จนได้รูปแบบที่สมบูรณ์ดังนี้

1. ด้านการจัดหลักสูตร เป็นหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบเป็นอาชีพได้ ตลอดจน ให้ผู้เรียนสามารถจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพให้ดำเนินเป็นธุรกิจขนาดย่อมได้
2. วิธีดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ จำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน ซึ่งประกอบด้วย บุคคลจากองค์กร 3 ฝ่ายคือ อบต. ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนประชาชน โดยแต่ละฝ่ายมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม ในการสนับสนุนโครงการ และร่วมปฏิบัติตามโครงการทุกขั้นตอน ในการดำเนินกิจกรรมควรจัดเป็น โครงการและมีแผนการปฏิบัติงานทุกกิจกรรม และเมื่อสิ้นสุดโครงการมีการติดตามผลทั้งการดำเนินงาน และผู้เรียนหลังจบหลักสูตร ซึ่งกระทำเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. ปัญหาการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ด้านการจัด หลักสูตรและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความเหมาะสม ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะมีการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตรยังไม่ดีพอ เช่น ขาดการสำรวจ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชนก่อนการเปิดหลักสูตร รวมทั้งหลักสูตรที่เปิดยึดหลักสูตรที่

กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีอยู่แล้ว ซึ่งปัญหานี้ตรงกับงานวิจัยของ สายสุรี จุติกุล (2530, อ้างใน จิรศักดิ์ ภูษะกา, 2538, หน้า 17) เรื่องวิเคราะห์สภาพและปัญหาปัจจุบันในการจัดการศึกษาอาชีพตาม หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พบว่า ผู้จัดมักจะจัดตามแบบที่เคยจัดมาแล้ว (Traditional) หรือจัดเนื่องจาก มีความสะดวกในด้านการบริหารและการให้บริการหรือเป็นความคิดเห็นของหน่วยงานมากกว่าจัดตาม ความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ การจัดเตรียมอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ กับ ผู้เรียน ซึ่งสื่อต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นสิ่งซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ รวมทั้งได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นถ้าหากมีสื่อไม่เพียงพอก็อาจทำให้ผู้เรียนขาดการลงมือปฏิบัติ และขาดความสนใจในการเรียนรู้ได้ ซึ่งปัญหานี้ตรงกับงานวิจัยของชำนาญ เวียนเลิศอนันต์ (2532, อ้างใน จิรศักดิ์ ภูษะกา, 2538, หน้า 19) ว่าสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรมของศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัดขอนแก่นออกกลางคันก็เนื่องมาจากเครื่องมือ และอุปกรณ์สำหรับฝึกมีน้อยไม่เพียงพอ สำหรับการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า การเปิดหลักสูตรสาขาวิชาเกษตรกรรม มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนมีสภาพภูมิอากาศและพื้นที่ดี มีน้ำไหลผ่านตลอด ตลอดจนประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร จึงทำให้ประชาชนมีความสนใจและต้องการ เพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพให้มีประสิทธิภาพและมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดการศึกษา อาชีพที่กรมวิชาการ (2538, หน้า 70) และกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538, หน้า 78) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาอาชีพที่คล้ายคลึงกันว่าจัดให้ประชาชนได้รับความรู้ มีทักษะทางอาชีพ พัฒนาอาชีพ สำหรับปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการศูนย์การเรียนชุมชน พบว่า มีความเหมาะสม ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะบางองค์กรสามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ได้เพียงบางหน้าที่ เท่านั้น เนื่องจากบุคลากรมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้ ความสามารถ ดังนั้น คณะกรรมการที่มาจากหน่วยงาน การศึกษานอกโรงเรียนจึงมักเป็นผู้ดำเนินการหรือปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้น พบว่า การประสานงานระหว่างองค์กรยังเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบางองค์กรมีขอบเขตความ รับผิดชอบในพื้นที่กว้างขวางและหลายหมู่บ้านจึงยากต่อการติดต่อประสานงาน ซึ่งปัญหานี้ตรงกับ งานวิจัยของ สายสุรี จุติกุล (2530, อ้างใน จิรศักดิ์ ภูษะกา, หน้า 17-18) ที่ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์ สภาพและปัญหาปัจจุบันในการจัดการศึกษาอาชีพตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พบว่า ในด้านหน่วยงาน และกลไกการประสานงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนยังไม่มี การประสานสัมพันธ์กัน ทำให้เกิด ความซ้ำซ้อนและใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า จากการศึกษาดังกล่าวถึงปัญหาการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชนโดยผ่าน องค์กรท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องการจัดหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การจัดหาอุปกรณ์และสื่อประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอหรือไม่ทันสมัย ส่วนในด้านวิธีการ

ดำเนินงาน เป็นปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ความชำนาญของบุคลากร ตลอดจนปัญหาความร่วมมือประสานงานในการทำงาน

2. ความต้องการเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นนั้น พบว่า การจัดหลักสูตรควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยการสำรวจความต้องการก่อนการเปิดหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ที่ประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงมีความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุนทร สุนันท์ชัย (2529, หน้า 117) ที่ได้เสนอแนะว่าผู้จัดฝึกอบรมวิชาชีพในระดับท้องถิ่นจำเป็นต้องศึกษาความต้องการของคนแต่ละกลุ่ม แต่ละบุคคล รวมทั้งงานวิจัยของ สุนันท์ พงษ์วัฒนธรรม (2538, หน้า 84-87) เรื่อง ความพึงพอใจของผู้บริหาร วิทยากร และนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นวิชาช่างตัดเสื้อสตรี ในเขตการศึกษา 6 พบว่า หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียนและสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน จึงส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาอาชีพน้อยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการนำไปใช้ ด้านเนื้อหาและหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่ามีความต้องการให้เปิดหลักสูตรสาขาวิชาเกษตรกรรมเป็นอันดับแรก รวมทั้งความพร้อม ความพอเพียงของสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการฝึกทักษะทั้งความคิดและการปฏิบัติงาน ส่วนในด้านการดำเนินงานของคณะกรรมการ ทุกองค์กรให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ในการจัดหาและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงานการจัดการศึกษาอาชีพ ทั้งนี้เพราะทุกองค์กรตระหนักถึงความพร้อมในองค์ประกอบของศูนย์การเรียนชุมชน โดยเฉพาะความจำเป็นในด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารงานมีประสิทธิภาพซึ่งจะสามารถบริการและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งบทบาทหน้าที่ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชิต ด้วงสกุล (2538, หน้า 84-85) เรื่องแนวโน้มการจัดการศึกษาวิชาชีพพระยะสั้นของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตการศึกษา 4 ในปี พ.ศ. 2540-2544 พบว่า เครือข่ายการจัดการศึกษาวิชาชีพตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นที่ได้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีลักษณะถึงความพร้อมในด้านบุคลากร อุปกรณ์ สถานที่ ยานพาหนะ สื่อการเรียนการสอน และงบประมาณ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนชุมชน โดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ทั้งในด้านการจัดหลักสูตรและวิธีดำเนินการ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของชุมชน นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความพร้อมของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการฝึกปฏิบัติ และการดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพก็ด้วยการประสานติดต่อสัมพันธ์กันให้เกิดการรับรู้และเข้าใจการปฏิบัติงาน โดยทั่วกันทุก ๆ องค์กร

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น เป็นรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากการที่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานย่อมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จได้ ดังที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2534, หน้า 86) ได้ให้แนวคิดว่าการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีความเข้าใจ รับรู้ และมีส่วนร่วมจะทำให้ชุมชนตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของและถือว่าเป็นบทบาทอันสำคัญยิ่งในการร่วมมือต่าง ๆ ซึ่งบทบาทของชุมชนควรประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ ร่วมศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ร่วมวางแผนและจัดแผนการดำเนินงาน ร่วมปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ ร่วมประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ม.ร.ว. อคิน ระพีพัฒน์ (2531, หน้า 49) ที่กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชนบทของประชาชนนั้น ประชาชนควรได้ร่วมคิดค้นปัญหา จัดลำดับปัญหา และสาเหตุแห่งปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขและดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ ตลอดจนร่วม ประเมินผลการพัฒนาด้วย นอกจากนี้ในการดำเนินการเพื่อพัฒนารูปแบบยังต้องคำนึงถึงแนวคิดและ จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาวิชาชีพที่ว่า มุ่งเน้นให้ฝึกอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งตอบสนองความสนใจ ความถนัดของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประชิด ด้วงสกุล (2538, หน้า 80-86) ที่ได้ศึกษาถึงแนวโน้มการจัดการศึกษาวิชาชีพระยะสั้นของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดในเขตการศึกษา 4 ในปี พ.ศ. 2540-2544 ว่าการจัดควรเกิดจากการประสานงานและร่วมมือกัน ระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านการบริหาร การวางแผน การปฏิบัติงาน และการจัดหา แหล่งเงินทุน ความมุ่งหมายของหลักสูตรคือจัดให้ประชาชนมีโลกทัศน์ที่กว้างขวางเกี่ยวกับอาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ สามารถสร้างงานเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว หลักสูตรควรมีลักษณะยืดหยุ่นและพัฒนาให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ตลอดจนความต้องการของตลาดแรงงานและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือกลุ่ม ที่มีอาชีพอยู่แล้ว กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่ไม่มีงานทำ สำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้นควรจัด ในลักษณะชั้นเรียน วิทยากรมาจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความชำนาญ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า รูปแบบการศึกษาวิชาชีพในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น ควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การตอบสนองความต้องการของชุมชน รวมทั้งการดำเนินงานจะต้อง มีการประสานงานกันภายในคณะกรรมการที่มาจากองค์กรทุกฝ่าย ซึ่งกระทำโดยเริ่มจากสำรวจปัญหาและความต้องการก่อน แล้วจึงนำมาจัดทำเป็นแผนงานและโครงการ กำหนดหลักสูตร รวมทั้งมีการติดตามและ ประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ควรศึกษาดังวิถีชีวิตหรือสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนอย่างละเอียด เพื่อรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อจัดทำโครงการและกำหนดหลักสูตรได้ถูกต้อง ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง
2. ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อบทบาทในการประสานงานระหว่างองค์กรและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกัน ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้องค์กรมีความเข้มแข็งขึ้น
3. ควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้นำชุมชนให้ได้รับความรู้ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้องค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาในชุมชน เพื่อทราบถึงลักษณะของการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
2. ควรมีการวิจัยในเรื่องการประเมินผลหลักสูตรวิชาชีพพระยะถันเพื่อทราบถึงข้อบกพร่องซึ่งจะได้ข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป